

La ciutat dels vulnerables

Les Mil Vivendes d'Alacant, el Parc Ansaldo de Sant Joan, la Coma de Paterna, el Lian San Po de Burjassot, el Parc Alcosa d'Alfajar, el Natzaret de València... són alguns dels barris vulnerables del País Valencià, cadascun amb la seua realitat, sorda i constant. Cadascun amb la seua particular gènesi i tragèdia. Barris que només són notícia de tant en tant, quan els símptomes de la seua vulnerabilitat es deixen notar més del compte, quan la delinqüència o l'atur, quan la pobresa o l'absentisme escolar, quan la drogadoicció o tantes altres xacres suren a la superfície per un motiu o un altre.

O simplement quan un esvoranc com el del Carmel, o una inundació com la que va patir Natzaret, al setembre passat, els situa en primera plana de l'actualitat i ens descobreixen, a tothom, aquesta realitat fràgil, fruit del desordre urbanístic, de l'especulació immobiliària, de la modernització desbocada que, anys enrere, en ple franquisme i també en democràcia, va regir el creixement de les ciutats valencianes.

No tots els barris esmentats són comparables ni comparteixen els mateixos símptomes de vulnerabilitat, però en tot cas representen l'anvers de tantes ciutats, com la de les Arts i les Ciències, només per exemple, representatives d'aquesta modernitat líquida de principi de mil·lenni. Són, ben al contrari, barris construïts en el no-res, aïllats de la xarxa urbana i sense dotacions públiques, com la Coma, a 10 quilòmetres de València i a 6 de Paterna. Un polígon d'edificis construït a mitjan anys vuitanta per corregir la pràctica del barraquisme i els assentaments irregulars, però no els fac-

tors de marginació que això comportava.

La Coma havia de ser, si més no, un barri modèlic per traure els veïns de la misèria, però la realitat ha estat una altra ben diferent. Més d'un 80% d'atur, més exclusió i desigualtats socials. Només el treball soterrat d'uns joves compromesos amb el barri ha permès redreçar, lleugerament, la tendència destructiva d'aquest espai.

Un treball que, ahora, és comparable al dels col·lectius socials del Parc Alcosa d'Alfajar, al de la Cooperativa Social d'aquesta barriada obrera, típica dels seixanta i setanta, situada a l'Horta Sud, ben a prop de València, en el cinturó industrial del moble i la fusta. Més de 10.000 persones poblen aquest barri que, encara ara, després de tants anys, reclama un ambulatori en condicions i un centre social i cultural.

Tanmateix, no podem comparar la cohesió cívica i la consciència de barri del Parc Alcosa amb la situació de la Coma, el Parc Ansaldo o les Mil Vivendes d'Alacant. En aquests darrers, lluny del cas d'Alfajar, la vulnerabilitat és extrema, fins i tot inhumana. Els vincles que perfilen una mínima xarxa urbana estructurada, senzillament, no existeixen.

Les Mil Vivendes és el nom que rebia en dècades passades l'actual barri de la Mare de Déu del Carme, ubicat al nord-est d'Alacant. Un polígon d'habitatges, com totes les barriades que s'anomenen per l'estil, farcit de llegendes urbanes, en què el submón de la marginalitat ha estat l'únic factor de socialització. A tall d'exemple, els veïns d'Alacant coneixen el carrer principal d'aquestes Mil Vivendes amb el malnom de l'"avinguda de la

Al País Valencià,
els barris amb greus
problemes de
construcció o
desestructuració social
també són uns quants.
Barris que només
són notícia quan alguna
tragèdia els arriba, però
que, mentrestant,
resten oblidats a
l'ombra dels grans
projectes faraònics
tan de moda avui dia.

La Coma és un dels barris vulnerables de València. Lian San Po, a Burjassot, n'és un altre. Al País Valencià, la majoria d'aquests barris són de construcció posterior al Carmel barceloní. La majoria no han tingut autoconstrucció però s'han construït aïllats i han esdevingut guetos.

mort", per l'alt grau de delinqüència que s'ha arribat a donar.

Fet i fet, més que barris són guetos, construccions monumentals enmig del no-res, habitatges de promoció pública a baix cost per real·lotjar col·lectius amb risc d'exclusió, per corregir el barraquisme, com si facilitant-los només una casa se'ls solucionara els estigmes socials.

Guetos com el Parc Ansaldo, que han esdevingut una còpia mediterrània de les *banlieues* parisenques, de l'extraradi de Los Angeles, o fins i tot d'una favela de Rio, guardant les distàncies. El 2003, membres del col·lectiu gitano Arakerando definien la situació de Parc Ansaldo: "El que va ser creat com una zona residencial i modèlica, amb el pas dels anys i la degradació progressiva, accentuada pel tràfic de drogues i accions delictives,

ha esdevingut un barri marginal on prima, a més de l'exclusió social i laboral, les deixalles pertot arreu, quincalla, rates, aigües fecals..." I conclou aquest col·lectiu que "es pot viure en un pis que reuneix les mínimes condicions d'habitabilitat i, tanmateix, ser considerat un infrahabitatge per l'entorn on es troba ubicat".

Parc Ansaldo es troba situat a la perifèria de Sant Joan d'Alacant. A principi dels vuitanta, aquesta urbanització constava de 51 blocs de 12 cases cadascun, baixos comercials, un col·legi, zones verdes. Tot semblava preparat per a un exercici d'harmonia social. En canvi, des d'un bon inici, les famílies abandonaren els seus pisos. El clima es feia irrespirable. Segons el geògraf Jordi Tormo, "el real·lotjament de famílies gi-

tanes afectades per les inundacions d'Alacant del 1982 i l'ocupació il·legal de centenars de famílies gitanes i àrabs van fer d'aquesta zona un gueto".

No sense polèmiques, les administracions públiques han deconstruït parc Ansaldo, l'han desnonat directament per eradicar el focus de tensió. El 2003, resistien en peu 14 blocs, cap zona verda, cap equipament urbà. Un any després, l'Ajuntament de Sant Joan anunciava la demolició dels últims blocs per construir un nou barri, amb més de mil habitatges. L'associació de veïns de Fabraquer ja ha avisat: "Mai més un barri marginal a Sant Joan."

Jordi Sebastià situa en les 631 cases de Burjassot la trama del seu llibre *Un assumpte de perifèria*. És el conegut com Lian San Po. Sebastià ataca la qüestió de ple. Barris vulnerables que són perifèrics, i no des d'un punt de vista geogràfic, que també, sinó des d'un punt de vista de jerarquia urbana. Difícilment trobarem uns barris més centrals i històrics que Velluters o el Carme de València. I difícilment, alhora, trobarem uns barris més perifèrics que aquests. Amb tot, aquests no són els barris d'al·luvió dels seixanta, massificats per la immigració que perseguia un món millor a la ciutat, vuit hores a les fàbriques i un jornal segur a final de mes.

La Font Santa, Torrefiel o Orriols sí que són barris d'aquesta tipologia, com el Carmel, fets de pressa, sense planificació, a l'albir de l'especulació voraç. Barris populars, silenciats per la dinàmica dels grans esdeveniments, amb dificultats per arribar a final de mes, sense dotacions públiques. Barris que, com Natzarret, només són notícia quan hi ha ajustos de comptes o quan les obres del port fan de dic i, pobre de solemnitat, s'inunda. Quasi sis mesos després del seu particular esvoranc, l'Ajuntament de València ha obert ara una oficina perquè els ciutadans de Natzarret reclamen les indemnitzacions. El Port de València s'amplia, els velers de la Copa de l'Amèrica hi atracaran el 2007. I només quan un altre metafòric esvoranc afecte Natzarret recordarem, resignadament, que existeixen els barris vulnerables.

Salvador Giménez